

BIJLAGE 2

TERUGKOPPELING CONSULTATIE

WFT-MODULE

PENSIOENVERZEKERINGEN

College Deskundigheid Financiële Dienstverlening

8 december 2010, Den Haag

Inhoudsopgave

Samenvatting	pag. 3
1. Inleiding	pag. 4
2. Uitgangspunten	pag. 6
3. Eindtermen	pag. 15
Overzicht deelnemers schriftelijke consultatie	pag. 25

Samenvatting

In opdracht van het ministerie van Financiën ontwikkelt het College Deskundigheid Financiële Dienstverlening (CDFD) een nieuwe Wft-Module Pensioenverzekeringen. Met deze module worden de deskundigheidseisen voor de pensioenregelingen uitgevoerd door verzekeraars aangescherpt (verder tweedepijler pensioenverzekeringen te noemen). De nieuwe Wft-Module Pensioenverzekeringen draagt bij aan de bevordering van de kwaliteit van pensioenadvies in de financiële dienstverlening en de bescherming van de consument.

Het CDFD heeft in het 'Consultatiedocument Wft-Module Pensioenverzekeringen' de uitgangspunten en eindtermen van de pensioenmodule beschreven. De eindtermen beschrijven over welke kennis, vaardigheden, competenties en gedrag de financieel dienstverlener, die zich bezighoudt met tweedepijler pensioenverzekeringen, minimaal moet beschikken. De uitgangspunten en eindtermen zijn van 27 september 2010 tot 18 oktober 2010 voor consultatie aan de markt voorgelegd. Daarnaast heeft het CDFD diverse marktpartijen gehoord via een viertal hoorzittingen.

Het CDFD heeft 42 schriftelijke reacties ontvangen, waaronder twee vertrouwelijke. Deze reacties zijn samen met de verkregen input tijdens de hoorzitting, gewikt en gewogen en hebben uiteindelijk geresulteerd in een advies aan het Ministerie van Financiën. Samengevat geven de reacties een breed draagvlak voor het introduceren van een nieuwe module pensioenverzekeringen en de kwalificaties waaraan de pensioenadviseur moet voldoen. In de consultatie zijn wel zorgen geuit over de beperkte reikwijdte van de Wet op het financieel toezicht, het krappe tijdpad en de impact voor financiële dienstverleners.

In dit document geeft het CDFD een terugkoppeling op hoofdlijnen op de ontvangen reacties uit de consultatie. Het College is alle deelnemers erkentelijk voor hun waardevolle bijdrage. De markt heeft zich zeer ingespannen om het CDFD te voorzien van waardevolle input.

1. Inleiding

1.1 Consultatie

Het CDFD heeft in het 'Consultatiedocument Wft-Module Pensioenverzekeringen' de uitgangspunten en eindtermen van de pensioenmodule beschreven. De eindtermen beschrijven over welke kennis, vaardigheden, competenties en gedrag de financieel dienstverlener, die zich bezighoudt met de tweedepijlerpensioenverzekeringen minimaal moet beschikken.

De uitgangspunten en eindtermen zijn van 27 september tot 18 oktober 2010 voor consultatie aan de markt voorgelegd. Daarnaast heeft het CDFD vier hoorzittingen georganiseerd waarin de Wft-Module Pensioenverzekeringen mondeling is besproken. Op de eerste twee hoorzittingen van 22 oktober zijn de Wft PE-opleidings- en exameninstituten gehoord. Op 27 oktober (ochtend) zijn keurmerk- en brancheorganisaties gehoord (derde hoorzitting). Op de vierde hoorzitting van 27 oktober (middag) zijn vertegenwoordigers van de toezichthouder, kennis- en consumenteninstituten gehoord.

Het CDFD heeft 42 schriftelijke reacties ontvangen (waaronder twee vertrouwelijk), verdeeld over de volgende type organisaties:

- opleidings- en exameninstituten (12)
- keurmerk- en brancheorganisaties (7)
- toezichthouder (1)
- individuele reacties (22)

Deze reacties zijn op www.cdfd.nl gepubliceerd. In de bijlage is een overzicht opgenomen van de deelnemers aan de schriftelijke consultatie.

Mede op basis van de verkregen input tijdens de hoorzittingen heeft het CDFD een advies opgesteld aan het ministerie van Financiën.

1.2 Consultatievragen

Het CDFD heeft belanghebbenden gevraagd om commentaar te leveren op de concept-uitgangspunten en eindtermen van de Wft-Module Pensioenverzekeringen.

Het CDFD heeft hierbij de volgende specifieke vragen voorgelegd:

1. Bent u het eens met de uitgangspunten van de Wft-Module Pensioenverzekeringen?
2. Zijn de eindtermen juist en volledig geformuleerd, zodanig dat er sprake is van een toereikend deskundigheidsniveau van tweede- pijlerpensioenadviseurs?
3. Voorziet u problemen bij de implementatie van de pensioenmodule? Zo ja, welke problemen voorziet u en hoe kan dit naar uw mening voorkomen, dan wel opgelost worden?

Naar aanleiding van de reacties van de markt op bovenstaande vragen zijn voorafgaand aan de hoorzittingen de volgende, specifieke vragen gesteld aan de deelnemers:

1. Waarom moet advies aan de DGA wel/niet onder de pensioenmodule vallen?
2. Er is geen bestaand diploma op de markt dat gelijkgesteld kan worden aan (alle eindtermen van) het beoogde nieuwe diploma Wft-Pensioenverzekeringen. Vindt u EVC een oplossing om bestaande diploma's en ervaringen te verzilveren? Waarom wel/niet?
3. Voorziet u marktproblemen na introductie van de pensioenmodule, voor wat betreft het aantal adviseurs en/of het beheer van bestaande pensioenverzekeringen? Hoe lossen we dat op?
4. Waar ontstaat er een ongelijk speelveld? Welke oplossingen zijn? (pensioenfondsen, accountants, pensioen in eigen beheer, medewerkers bij banken/direct-writers etc.)

1.3 Leeswijzer

In dit document geeft het CDFD een terugkoppeling op hoofdlijnen van de ontvangen reacties uit de consultatie. Paragraaf 2 geeft een terugkoppeling van de opmerkingen op de uitgangspunten. Paragraaf 3 gaat in op de reacties met betrekking tot de eindtermen.

2. Uitgangspunten

In deze paragraaf is een overzicht opgenomen van de opmerkingen over de uitgangspunten die het CDFD in het consultatiedocument had geformuleerd. Bij iedere opmerking geeft het CDFD een korte terugkoppeling (laatste kolom). De tweede kolom refereert naar de plaats in het consultatiedocument. In de derde kolom is aangegeven van wie de opmerkingen afkomstig zijn, indien dit een of meer specifieke reacties betreft.

OPMERKINGEN EN SUGGESTIES	CONSULTATIE DOCUMENT	WIE	TERUGKOPPELING CDFD
Aparte module	Hst. 3.1		Het merendeel van de deelnemers steunt het uitgangspunt om een aparte Wft-Module Pensioenverzekeringen te introduceren, bovenop de Wf-Module Levensverzekeringen. Een aantal wijst erop dat het onderscheid tussen collectief en particulier/zzp in de praktijk soms lastig kan zijn en dat er mengvormen bestaan. Een aantal partijen (3) stelt voor om beide modules te integreren. Het CDFD ziet geen aanleiding om dit uitgangspunt te herzien.
Gevolgen module levensverzekeringen	Hst. 3.1		Meer dan de helft van de deelnemers wijst erop dat diplomahouders van de module levensverzekeringen ook over kennis van collectief pensioen moeten beschikken om de werknemer adequaat te adviseren. Zij vragen terughoudendheid bij het schrappen van eind- en toetstermen in de Wft-Module Levensverzekeringen. Het CDFD neemt deze

			opmerking mee bij de wijzigingsvoorstellen voor deze module.
Reikwijdte - mkb	Hst. 3.2		Een aantal partijen, waaronder de toezichthouder, wijst erop dat de pensioenmodule niet alleen zou moeten toezien op het MKB maar op alle werkgevers die onder de reikwijdte van de Wft vallen. Het CDFD sluit voor de reikwijdte aan bij de Wft-definitie van 'cliënt'.
Reikwijdte – advies aan de DGA tweede pijler	Hst. 3.2		<p>Er bestaat verschil van inzicht waar de advisering en bemiddeling van de dga thuishoort. Een aantal partijen wijst erop dat zij zich enkel bezighouden met dga en niet met tweedepijlerpensioenen aan werkgevers. Een investering in kennis en diploma's in dit type advisering wordt als onevenredig belastend ervaren. Door de deskundigheidseisen in de zwaardere pensioenmodule op te nemen wordt een deel van de markt afgesloten voor deze partijen. Dit heeft ook gevolgen voor de bestaande portefeuille.</p> <p>Het CDFD begrijpt dat het opnemen van de dga-advisering in de Wft-Module pensioenverzekeringen (financiële) consequenties heeft voor financieel dienstverleners. Echter om diverse redenen adviseert het College toch vast te houden aan het uitgangspunt om de advisering van de dga in de Wft-module pensioenverzekeringen onder te brengen. Ook bij de dga is immers sprake van een werkgevers- en werknemersverhouding: hij heeft een arbeidsovereenkomst met zijn besloten vennootschap. Derhalve is de pensioenwetgeving uit de wet op de Loonbelasting integraal op de dga van toepassing. De advisering aan de dga wordt als complex ervaren. Temeer daar een goed advies impliceert dat de pensioenadviseur een goede afweging kan maken tussen pensioenverzekeringen, een eigen beheer regeling op de balans, een combinatie van beide of een nabestaandenpensioenregeling (vaak te verzekeren met een overlijdensrisicoverzekering).</p>

			<p>Deze afweging vergt een juiste interpretatie van toepasselijke wet- en regelgeving. Voor een dergelijke complexe toegepaste kennis is minimaal HBO-werk-en denkniveau noodzakelijk.</p> <p>Het College merkt op dat in dit verband in de derde pijler nog mogelijkheden blijven voor het adviseren van de dga.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nadat een DGA een overkoepelend advies heeft ontvangen van een financiële dienstverlener die beschikt over het diploma Wft Pensioen-verzekering en kiest voor een nabestaandenregeling, heeft de DGA de mogelijkheid om de overlijdensrisico-verzekering te sluiten bij zowel een financiële dienstverlener die alleen beschikt over het diploma Wft Levensverzekering (execution only) of de DGA kan er ook voor kiezen om de overlijdensrisico-verzekering te sluiten bij een financiële dienstverlener die beschikt over het diploma Wft Pensioenverzekering. • Een financiële dienstverlener die niet in het bezit is van het diploma Wft Pensioenverzekering maar wel in het bezit is van de module Wft Levensverzekering, heeft de mogelijkheid om voor de DGA in de privésfeer een nabestaandenregeling (overlijdensrisicoverzekering) te sluiten.
Reikwijdte - diploma op adviseurniveau, risico op ontsnappingsroute volmacht	Hst. 3.2	o.a. NIBE-SVV	Meer dan de helft van de partijen pleit ervoor om diploma-eisen niet op het niveau van feitelijk leider vast te stellen, maar op adviseurniveau. Zij zijn van mening dat alleen op die manier de kwaliteit van pensioenadvies goed wordt geborgd. De diplomaplicht zou moeten gelden voor aanbieders en bemiddelaars/adviseurs. Een dergelijk systeemwijziging is

			<p>impactvol en valt buiten het adviesmandaat van de pensioenmodule. Het CDFD agendeert het onderwerp binnen het lopende evaluatieproject van het deskundigheidsbouwwerk van het ministerie van Financiën.</p> <p>NIBE-SVV wijst op het risico dat pensioenen in de volmachtconstructie worden geplaatst om diploma-eisen te ontlopen, als diploma-eisen niet voor aanbieders gelden. Het CDFD brengt dit risico onder de aandacht van het Ministerie van Financiën.</p>
Reikwijdte - pensioenfondsen	Hst. 3.2		<p>De meerderheid wijst erop dat pensioenadvies over pensioenverzekeringen slechts 10% van de markt betreft. Adviseurs van pensioenfondsen, die momenteel uitgezonderd zijn van de Wft, zouden over dezelfde kwalificaties moeten beschikken. Alleen op die wijze kan de kwaliteit van pensioenadvies over de gehele linie worden geborgd. Een dergelijke systeemwijziging is impactvol en valt buiten het adviesmandaat van de pensioenmodule. Het CDFD agendeert het onderwerp binnen het gaande evaluatieproject van het deskundigheidsbouwwerk van het Ministerie van Financiën.</p>
Reikwijdte – andere beroepsgroepen	Hst. 3.2		<p>De meerderheid wijst erop dat een grote groep pensioenadviseurs (fiscalisten, accountants etc.) een vrijstelling hebben voor de Wft-eisen. Maar zij zouden ook aan dezelfde kwalificaties moeten voldoen om de kwaliteit van pensioenadvies breed te borgen. Partijen wijzen op het ongelijke speelveld. Een dergelijke systeemwijziging is impactvol en valt buiten het adviesmandaat van de pensioenmodule. Het CDFD agendeert het onderwerp binnen het gaande evaluatieproject van het deskundigheidsbouwwerk van het Ministerie van Financiën.</p>

Reikwijdte- risicoverzekeringen	Hst 3.2	AFM	<p>Een onderdeel van het pensioenadvies aan dga's betreft afdekken van het overlijdensrisico. Een aantal partijen heeft gewezen op de risico's die kunnen ontstaan wanneer de dga-advisering onderdeel uitmaakt van de Wft-module Pensioenverzekeringen. Enerzijds wordt erop gewezen dat een losse overlijdensrisico-verzekering niet onder de reikwijdte van de adviesregels vallen. Anderzijds ontstaan er verschillende deskundigheidsregimes voor een losse overlijdensrisico-verzekering aan een privé-persoon (valt onder Wft-module Levensverzekeringen) en losse overlijdensrisico-verzekering aan een BV (valt onder Wft-Module Pensioenverzekeringen). Het CDFD signaleert dat er een risico kan ontstaan in het geval een overlijdensrisico-verzekering met dga als privé-persoon wordt afgesloten. Er ontstaan in dat geval onvoldoende waarborgen voor de deskundigheid en een integrale afweging van een passende oplossing voor de dga. Een overlijdensrisico-verzekering sec is een eenvoudig product, maar in relatie tot de dga kan het een belangrijke schakel zijn die in het integraal advies aan een dga niet los kan worden gezien.</p>
Reikwijdte - beheer	Hst 3.2		<p>Advies, bemiddeling en beheer van pensioenverzekeringen vallen onder de Wft-Module Pensioenverzekeringen. Een aantal partijen draagt als suggestie aan om de beheeractiviteiten onder te brengen bij de Wft-Module Levensverzekeringen. De huidige (wets-)systematiek maakt echter geen verschil in de deskundigheidseisen voor adviseren, bemiddelen en beheren. Het CDFD heeft in kaart gebracht welke handelingen o.a. moeten worden verricht bij het beheer van pensioenverzekeringen. Daarbij vinden o.m. de volgende handelingen plaats:</p>

			<ul style="list-style-type: none"> • begeleiden van nieuwe deelnemers (keuzes, advies, waardeoverdracht) • begeleiden uit dienst tredende deelnemers (o.a. waardeoverdracht) • uitleg van de administratieve verwerking van de pensioenregeling en voorlichting HRM/Financiën • rekening-courant verhouding met verzekeraar • verlenging contract • communicatie met verzekeraars • communicatie bij aanpassing wetgeving. <p>Het CDFD concludeert dat een financiële dienstverlener voor een groot deel dezelfde handelingen verricht bij het beheer van bestaande contracten als de werkzaamheden die verricht moeten worden bij een nieuw te sluiten contract. Dit vergt gelijke deskundigheidsnormen. Derhalve vindt het CDFD het voorstel om beheren in de derde pijler onder te brengen niet wenselijk.</p>
Opzet eindtermen	Hst 3.3		<p>Het merendeel van de deelnemers steunt de opzet van de eindtermen en de aansluiting hiervan bij EQF. Een aantal vraagt om deze opzet ook toe te passen op de andere modulen van het Wft-Deskundigheidsbouwwerk. Drie partijen zien liever geen aparte categorie van eindtermen voor professioneel en integer gedrag. Het CDFD wenst de aparte categorie 'integer en professioneel gedrag' te handhaven. Daarmee zijn integriteitsnormen herkenbaar en geeft de markt ook een signaal af naar buiten toe over het belang hiervan.</p>

Wijze van examineren	Hst 3.4	NIBE-SVV, Ecabo	<p>Er worden weinig opmerkingen geplaatst over de wijze van examineren. Een partij schat in dat het lastig zal zijn om bepaalde eindtermen op een objectieve wijze te toetsen. Een aantal partijen vraagt om een duidelijker kader voor examinering en uniforme kwaliteitsstandaarden en procedures voor exameninstellingen om te voorkomen dat er ongewenste concurrentie ontstaat op slaagkans. Het CDFD agendeert het onderwerp bij de uitvoering.</p>
Gelijkstellingen	Hst. 3.5		<p>Er zijn veel individuele protesten ontvangen als gevolg van het CDFD-standpunt dat bestaande diploma's niet in aanmerking komen voor gelijkstelling. Bestaande diploma's dekken echter niet de omvang van alle eindtermen, ook al kan het zijn dat deze diploma's op onderdelen gelijke of zelfs strengere normen stellen. Het CDFD wijst op de route van EVC. EVC is een examenmethode die rekening houdt met bestaande kennis en praktijkervaring van de kandidaat. Erkende Wft-exameninstututen kunnen op basis van die methode,(d.m.v. (portfolio-)analyse en/of assessments) beoordelen of een persoon voldoet aan de eindtermen van deze Module.</p> <p>Het onderwerp gelijkstellingen is anders benaderd dan ten tijde van de invoering van de Wet op de financiële dienstverlening op 1 januari 2006. Bij invoering van de Wfd werd direct van nieuwkomers in feite een Wfd- diploma verlangd om de deskundigheid aan te tonen, waarbij feitelijk leiders in ieder geval een Wfd-basisdiploma dienden te bezitten naast het "product" gerelateerde diploma. Dergelijke diploma's waren er niet, het eerste Wfd-exameninstituut moest zelfs nog erkend worden. Er zou dan ook geen enkele financiële dienstverlener op die datum een Wft-vergunning kunnen krijgen. Er is destijds dan ook</p>

			<p>bewust gekozen om vooraf een lijst met gelijkgestelde diploma's op te stellen (thans bijlage F bij art. 171 Bgfo) zodat de ondernemingen van de financiële dienstverleners zonder problemen gecontinueerd konden worden.</p> <p>Bij dat gelijkstellingstraject is destijds bekeken of de eindtermen van de diploma's <i>grotendeels</i> voldeden aan de Wfd-eindtermen van de betreffende Wfd-Module I.c is het juist de bedoeling dat de deskundigheidseisen worden aangescherpt van een bepaald vakgebied en is een soepele beoordeling van de eindtermen niet of minder op zijn plaats.</p>
Relatie met AFM-vergunning	Hst. 3.7	Fidin	<p>Fidin vraagt aandacht voor de betekenis en administratieve belasting voor intermediairs van de nieuwe vergunning. Het CDFD agendaert deze opmerking voor overleg over de implementatie met de AFM.</p>
Tijdpad en overgangstermijn	Hst. 3.8	Div.	<p>Vrijwel alle stakeholders hebben bezwaren geuit over een overgangstermijn van één jaar . De markt vindt het tijdpad te ambitieus. De tijd is te kort is om te kunnen waarborgen dat er na de beëindiging van de overgangsperiode er voldoende adviseurs die het Wft-diploma Pensioenverzekeringen bezitten om de markt te kunnen bedienen</p> <p>Het CDFD vindt een langere overgangstermijn noodzakelijk. Hiervoor heeft het College de volgende argumenten:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Meer tijd om de nieuwe module in te regelen/voor te bereiden (voor CDFD, AFM, opleiders, exameninstututen, kandidaten); - Betere waarborging dat er voldoende pensioenadviseurs overblijven met voldoende regionale spreiding over het land;. - Minder risico op capaciteitsgebrek door piek examens en EVC;

			<ul style="list-style-type: none"> - EVC of traditonele examinering i.v.m. DGA (meer kandidaten) is beter behapbaar; - Betere waarborging dat het gewenste hoge deskundigheidsniveau daadwerkelijk wordt bereikt; - Meer tijd om de beheersproblematiek op te lossen voor financieel dienstverleners en werkgevers (verkoop portefeuilles); <p>Bij deze afweging neemt het College mee dat de komende jaren een groot beroep wordt gedaan op het absorptievermogen van het intermediair, bijvoorbeeld als gevolg van de implementatie van nieuwe provisieregels. Financieel dienstverleners moeten t.z.t. de onderneming ingericht hebben conform de nieuwe spelregels. Het is in het belang van de markt (ook de consument) dat ingrijpende veranderingen goed kunnen landen, dat kan niet allemaal in een hoog tempo ineens. Een te hoge tempo-druk op de markt kan ten koste gaan van de kwaliteit. Het College adviseert om de overgangstermijn te verlengen tot 1 januari 2014.</p>
--	--	--	---

3. Eindtermen

In deze paragraaf is een overzicht opgenomen van de inhoudelijke suggesties voor de eindtermen. Deze zijn als volgt gerangschikt:

3.1 *algemene* opmerkingen over eindtermen

3.2 opmerken over eindtermen met betrekking tot *kennis*

3.3 opmerkingen over eindtermen met betrekking tot *vaardigheden*

3.4 opmerkingen over eindtermen met betrekking tot *competenties*

3.5 opmerkingen over eindtermen met betrekking tot *integer en professioneel gedrag*.

Bij iedere opmerking geeft het CDFD een korte terugkoppeling (laatste kolom). De tweede kolom refereert naar de plaats in het consultatiedocument. In de derde kolom is aangegeven van wie de opmerkingen afkomstig zijn.

3.1 Algemene opmerkingen over eindtermen

OPMERKINGEN EN SUGGESTIES	CONSULTATIE DOCUMENT	WIE	TERUGKOPPELING CDFD
Eindtermen zijn te algemeen	Hst. 4	Diversen	De eindtermen zijn algemeen geformuleerd. Een wetwijziging om de eindtermen aan te passen is een omvangrijk en langzaam proces. Daarom is ervoor gekozen om de eindtermen zoveel als kan tijdsvast te formuleren op een hoog abstractieniveau. Daarmee wordt voorkomen dat de wet met regelmaat moet worden aangepast. De toetstermen moeten duidelijk maken over welke kennis, vaardigheden en competenties de pensioenadviseur moet beschikken.
Indeling in leercategorieën	Hst. 4	Diversen, o.a. RPA, FIDIN	Een aantal partijen heeft gevraagd of alle eindtermen in de juiste leercategorie (kennis, vaardigheden, competenties, gedrag) zijn geplaatst. Het CDFD heeft de eindtermen een voor een opnieuw beoordeeld. Dit heeft niet geleid tot aanpassingen. Daarbij wordt opgemerkt dat het onderscheid tussen kennis en vaardigheid gradueel is.
Professioneel en integer gedrag	Hst. 4	FIDIN, individuen	Een aantal partijen wil de aparte leercategorie 'professioneel en integer gedrag' verwijderen. Onder andere omdat deze leercategorie niet voorkomt in de kwalificatiebeschrijving van NLQF. Het CDFD wenst de aparte categorie integer gedrag te handhaven. Daarmee zijn integriteitsnormen herkenbaar en geeft de markt een signaal af naar buiten toe over het belang hiervan.
Terminologie	Hst. 4	Diversen	Er zijn vragen gesteld over de terminologie die het CDFD gebruikt: o.a. over de term

			<p>'pensioenverzekering' en 'pensioentoezegging'. Deze termen zouden niet worden genoemd in de pensioenwet. Bij de terminologie in de pensioenmodule is aansluiting gezocht bij de definities van de Wft. De term 'pensioentoezegging' wordt gebruikt in relatie tot advisering van de DGA.</p> <p>Daarnaast is gevraagd waarom het CDFD de termen NLK en EKK hanteert in plaats van NLQF en EQF. Het CDFD past de terminologie aan en hanteert in het vervolg de begrippen NLQF EN EQF conform de zegswijze bij het Ministerie van Onderwijs (bron: www.nlqf.nl).</p>
Definitie pensioenadviseur	Hst. 4.1	KPS	<p>KPS stelt vraagtekens bij de definitie van pensioenadviseur. Moet de pensioenadviseur zelfstandig kunnen adviseren: m.a.w. moet hij op alle vlakken een specialist zijn? Tevens stelt KPS vragen bij de term 'onafhankelijk'. Het CDFD is van mening dat een pensioenadviseur zelfstandig het advies moet kunnen uitbrengen. Het is mogelijk om vooraf informatie en advies bij externen in te winnen. De term 'onafhankelijk' advies wordt in lijn gebracht met de terminologie van de Wft en gewijzigd in 'passend' advies.</p>
Leidraad/informatie van AFM	Hst. 4	Diversen	<p>Een groot aantal partijen heeft gevraagd om de informatie uit de leidraad pensioen van de AFM te verwerken in de eindtermen. De filosofie van de AFM-leidraad verwerkt het CDFD in toetstermen.</p>
Onduidelijkheid	Hst.4	Diversen, o.a. NIBE-SVV	<p>Voor meerdere partijen is het op onderdelen onduidelijk wat de reikwijdte, de bedoeling en wijze van examinering van de eindtermen zijn. NIBE-SVV wijst op een aantal onduidelijke en eventueel ontbrekende eindtermen en een onduidelijk normenkader. Bij het formuleren van de toetstermen tracht het CDFD meer duidelijkheid te geven.</p>

EQF-niveau 6	Hst. 4	Diversen O.a Nibe-SVV	Slechts enkele partijen (3) vinden het EQF-niveau te hoog. Aan de hand van de kwalificaties waar de pensioenadviseur aan moet voldoen, is het CDFD van mening dat de module zich op EQF niveau 6 bevindt. NIBE-SVV merkt op dat de referentie niet altijd aansluit op het functieprofiel van de pensioenadviseur, en dat de gehanteerde referentieniveaus nog ter discussie staan. Het CDFD blijft de ontwikkeling van EQF volgen en doet daar waar noodzakelijk aanpassingsvoorstellen.
---------------------	--------	------------------------------	--

3.2 Opmerkingen over eindtermen m.b.t. kennis

OPMERKINGEN EN SUGGESTIES	CONSULTATIE DOCUMENT	WIE	TERUGKOPPELING CDFD
Kennis van branches, CAO's en Bpf	Hst. 4.3	Bijna allen, AFM	Een groot aantal partijen heeft aandacht gevraagd voor kennis van branches waaronder CAO's en BPF dat een belangrijk onderdeel is van pensioenadvies. Het CDFD verwijst naar eindterm 4.3 onder a.
Beleggingskennis	Hst. 4.3	KPS, NNEK, D&O, Opleiderskring, RPFB etc.	Een aantal partijen vraagt om een aanscherping van beleggingskennis van de pensioenadviseur. Beleggingskennis is opgenomen in Wft-Module levensverzekeringen, waarover de pensioenadviseur moet beschikken. In de pensioenmodule wordt op pensioen toegepaste kennis (o.a. met betrekking tot advies over lifecycles) opgenomen. Om dit te verhelderen is de eindterm <i>'toegepaste kennis van de wijze van investeren van vermogen'</i> aangepast in <i>'toegepaste kennis van de wijze van investeren of beleggen van vermogen'</i> . Daarnaast heeft een aantal partijen vragen gesteld of de pensioenadviseur moet kunnen

			<p>adviseren over een gesepareerd beleggingsdepot omdat deze oplossing niet vaak voorkomt in de klantgroepen dga en Mkb. Het CDFD heeft de eindterm <i>'te adviseren over winstdelingssystemen waaronder een gesepareerd beleggingsdepot'</i> gewijzigd in <i>'te adviseren over winstdelingssystemen'</i>.</p>
<p>Kennis risicomanagement beperken</p>	<p>Hst. 4.2 Hst. 4.4</p>	<p>FIDIN, Dukers & Bealemans, KPS, RPA, SEFD etc.</p>	<p>Een aantal partijen vindt dat de pensioenadviseur moet beschikken over kennis van risicomanagement, maar ziet graag een duidelijke grens aangegeven. Hij moet in staat zijn om risicomanagement te bespreken met zijn cliënt. Maar hij moet niet verantwoordelijk worden voor de uitvoering van een uitgebreid risicomanagement-advies. Het CDFD tracht deze grens zorgvuldig te leggen bij het formuleren van de toetstermen. In dat kader is eindterm 4.4f aangepast in <i>'vanuit de situatie van pensioenverzekering risicomanagement in een aantal fasen op procesmatige wijze te plannen, uit te voeren en te beheren en hierbij op hoofdlijnen gebruik te maken van een risicomodel waarmee een risicoprofiel van een organisatie kan worden aangegeven'</i>.</p>
<p>Benoemen perifere rechtsgebieden</p>	<p>Hst. 4.3</p>	<p>RPC, FIDIN</p>	<p>RPC geeft aan dat de pensioenadviseur over kennis moet beschikken over arbeidsrecht, ondernemingsrecht en jaarrekeningrichtlijnen. Het CDFD verwijst naar eindterm 4.3 lid a. Dit geldt ook voor kennis van juridische werkgeversverplichtingen en fiscale wetgeving.</p>
<p>Pakket arbeidsvoorwaarden</p>	<p>Hst. 4.3</p>	<p>RPC</p>	<p>RPC vraagt of het juister is om te spreken van de pensioenovereenkomst als onderdeel van de 'arbeidsvoorwaarden' in plaats van 'pakket van arbeidsvoorwaarden'. De CDFD ziet geen aanleiding om de tekst aan te passen.</p>
<p>Inducements</p>	<p>Hst. 4.3</p>	<p>Unirobe, etc.</p>	<p>Een aantal partijen vraagt of in de eindtermen kennis van inducements moet worden</p>

			opgenomen. Kennis over inducements is al opgenomen in de Wft-module Levensverzekeringen en Wft-basis.
Maatschappelijke context	Hst. 4.3	Verbond van Verzekeraars	Het Verbond geeft aan dat de adviseur kennis behoort te hebben van de verantwoordelijkheden van partijen in de tweede pijler, van de institutionele verhoudingen (de polder) en de maatschappelijke discussies die daar gevoerd worden, zoals nu het pensioenakkoord. Het CDFD verwijst naar de volgende eindterm <i>'De kandidaat kan beschrijven welke invloed de verrichtingen van een financiële instelling en of financiële dienstverlener op het maatschappelijk belang en de samenleving hebben en wat hiervan de gevolgen zijn voor de reputatie van de sector van de financiële dienstverlening'</i> .
Risicoverzekeringen	Hst. 4.3	Unirobe	Unirobe vraagt om in de eindtermen kennis van risicoverzekeringen aan werkgevers en werknemers op te nemen. Het CDFD verwijst naar de Wft-Module Levensverzekeringen.
Tarieven	Hst. 4.3	Bijvoet Adviesbureau	De pensioenadviseur moet kennis hebben van tarieven van pensioenen. Het CDFD verwijst naar de volgende eindterm <i>'De kandidaat baseert zijn advisering van pensioenverzekeringen op toegepaste begrippen, procedures inzake actuariële rekenen'</i> .
Bedrijfsdiagnose	Hst. 4.3	Opleiders-kring	De pensioenadviseur moet een bedrijfsdiagnose kunnen maken. Het CDFD verwijst naar de volgende eindterm <i>'De kandidaat beschikt over het vermogen om vanuit de situatie van pensioenverzekering risicomanagement in een aantal fasen op procesmatige wijze te plannen, uit te voeren en te beheren en hierbij op hoofdlijnen gebruik te maken van een risicomodel waarmee een juist risicoprofiel van een organisatie kan worden gemaakt'</i> .

3.3 Opmerkingen over eindtermen m.b.t. vaardigheden

OPMERKINGEN EN SUGGESTIES	CONSULTATIE DOCUMENT	WIE	TERUGKOPPELING CDFD
Specificeren van rekenmodellen	Hst. 4.4	RPC, NIBE-SVV	RPC vraagt naar de reikwijdte van de vaardigheid bij het gebruik van rekenmodellen in een advies. Zij wijst erop dat de pensioenadviseur inzicht moet hebben op de effecten van de complexe (actuariële) berekeningen. Maar moet hij ook in staat zijn om zelf complexe berekeningen te maken? Het uitvoeren van handmatige berekeningen zouden veel tijd vergen op een examen. NIBE-SVV vraagt om verduidelijking. Het CDFD werkt dit uit in de toetstermen. Het uitgangspunt is dat de adviseur rekensoftware moet kunnen toepassen in zijn advisering.
Waardeoverdrachten	Hst. 4.4	RPC	RPC vraagt om de eindtermen op het gebied van waardeoverdrachten op te nemen. Het CDFD verwijst naar eindterm 4.4 lid c tweede gedachtestreep. Nadere uitwerking vindt plaats in toetstermen.
Controlewerkzaamheden	Hst. 4.4	RPC	Moeten controlewerkzaamheden van de pensioenadviseur opgenomen worden in eindtermen? Bijvoorbeeld t.a.v. de juridische en administratieve uitvoering van de regeling door de pensioenuitvoerder (documenten). Het CDFD neemt deze suggestie over en voegt een eindterm toe bij vaardigheden onder c te weten ' <i>controleren van relevante documenten</i> '.
Tekstsuggestie	Hst. 4.4	AFM	De AFM is van mening dat bij het element 'Vaardigheid' het vertalen van de ingewonnen

			informatie zich niet dient te beperken tot het “vertalen van het risicoprofiel van de werkgever naar een passende pensioenverzekering” maar tot het vertalen van alle over de werkgever ingewonnen informatie. Het CDFD neemt deze suggestie over en wijzigt de eindterm <i>‘het vertalen van het risicoprofiel van de werkgever naar een passende pensioenverzekering’</i> in <i>‘het vertalen van alle over de werkgever ingewonnen informatie’</i> .
Achterhalen klantbehoeften	Hst. 4.4	AFM	De AFM vraagt om de vaardigheid om de klantbehoefte te achterhalen explicieter op te nemen. Het CDFD verwerkt dit in de toetstermen.
Onderscheid in algemene en specifieke vaardigheden	Hst. 4.4	KPS	De KPS vraagt om onderscheid te maken tussen algemene vaardigheden en de vaardigheden die specifiek betrekking hebben op pensioenadvisering. Het CDFD verbetert de structuur door de volgorde van de eindtermen aan te passen (lid c wordt verplaatst naar lid e).
Vergelijking van offertes en waardeoverdrachten	Hst. 4.4	KPS	KPS wijst erop dat het in de praktijk vaak lastig blijkt om offertes en waardeoverdrachten van verzekeraars goed te vergelijken. Zij is van mening dat de pensioenadviseur offertes moet kunnen narekenen, door actuarieel advies in te winnen. Het CDFD is van mening dat een pensioenadviseur een offerte moet toetsen of de juiste aannames van de berekening zijn meegenomen, zonder dat actuarieel advies nodig of verplicht is. Dit wordt uitgewerkt in de toetstermen.
Beheren	Hst. 4.4	KPS	KPS vraagt om invulling te geven aan het begrip ‘beheren’. Zij verwijst naar de leidraad waarin de AFM stelt dat de pensioenadviseur afspraken maakt met de klant over het beheer in de nazorgfase. Het CDFD werkt dit uit in de toetstermen.

Toeslagmodellen	Hst. 4.4	KPS	KPS vraagt naar de bedoeling van de eindterm <i>'het geven van advies in concrete situaties m.b.t. toeslagmodellen'</i> . Vallen ook productfeatures van bepaalde type uitvoeringsovereenkomsten hieronder? Het CDFD heeft deze eindterm verduidelijkt en gewijzigd in <i>'het interpreteren van effecten van toeslagmodellen'</i> .
Wetgeving	Hst. 4.4	KPS	KPS vraagt welke wetgeving wordt bedoeld bij eindterm <i>'het vermogen om relevante wetgeving praktisch te kunnen toepassen'</i> . Het CDFD werkt dit uit in de toetstermen.
Adviesvaardigheden	Hst. 4.4	KPS	KPS stelt vragen over de eindtermen met betrekking tot adviestrajecten, omdat deze dubbelop lijken. Het CDFD heeft zowel algemene adviesvaardigheden opgenomen evenals een verbijzondering van deze vereisten naar advisering aan de DGA.

3.4 Opmerkingen over eindtermen m.b.t. competenties

OPMERKINGEN EN SUGGESTIES	CONSULTATIE DOCUMENT	WIE	TERUGKOPPELING CDFD
Start dienstbetrekking	Hst. 4.5	RPC	Moet de 'start van dienstbetrekking' worden toegevoegd bij de adviessituaties? Het CDFD neemt deze suggestie over en voegt 'start van dienstbetrekking' toe aan de eindtermen.
Niet kunnen aantonen	Hst. 4.5	Opleiders-kring	Opleiderskring merkt op dat het "tonen van ervaring met operationele wisselwerking binnen een complexe omgeving" een competentie is die men niet in het reguliere onderwijs kan opdoen. Het CDFD neemt deze stelling ter kennisneming aan.

3.5 Opmerkingen over eindtermen m.b.t. professioneel en integer gedrag

OPMERKINGEN EN SUGGESTIES	CONSULTATIE DOCUMENT	WIE	TERUGKOPPELING CDFD
Adviesvaardigheden	Hst. 4.6	RPC	RPC doet een aantal concrete suggesties om in de eindtermen het gedrag van de pensioenadviseur bij zijn advisering op te nemen. De CDFD werkt adviesvaardigheden en –gedrag uit in toetstermen.
Communicatie	Hst. 4.6	NOPD	Is de vaardigheid om passend te communiceren een inspanningsverplichting? Het CDFD vindt het werkwoord inspannen passend in deze context.
EQF-niveau onvoldoende	Hst. 4.6	Opleiders- kring	Opleiderskring merkt op dat de eindtermen professioneel en integer gedrag uit kennis-begrip en toepassing-niveau bestaan, waardoor het EQF-niveau 5 of 6 niet wordt gehaald. Het CDFD onderbouwt het beoogde niveau nogmaals in de toetstermen.

Bijlage: Overzicht deelnemers schriftelijke consultatie

Reacties van (vertegenwoordigers van) organisaties

Akkermans & Partners

Autoriteit Financiële Markten (AFM)

Bureau D&O

Dukers & Baelemans

Ecabo

Federatie Financieel Planners (FFP)

Federatie financiële intermediaire dienstverlening in Nederland (FIDIN)\Adfiz

Financial Planning Standards Board (FPSB)

Hogeschool INholland

Legal & General

Nederlandse Orde van Pensioen Deskundigen (NOPD)

NIBE-SVV

Noord Nederlands Effecten Kantoor

Opleiderskring

Oysterwyck Hogeschool

Rabobank Nederland

Registerpensioenadviseurs (RPA)

Register Pensioen Consultants (RPC)

Stichting Examens Financiële Dienstverlening (SEFD)

Unirobe meeus

Verbond van Verzekeraars

Welten Opleidingen

Zwitserleven

Individuele reacties van financieel dienstverleners:

- H. Bijvoet, Klap-Bijvoet Pensioenadviesbureau
- B. Driessen, Driessen Persoonlijke Financiële Planning
- J. van Egmond, Van Egmond Van Hirtum
- G. Kuijper
- E. Lacroix, Noordeloos Groep
- E. Onderstal, Kendall Mason
- E. Pleijsier, Nationale Nederlanden
- R. Springintveld, Your Financials
- M. Spronsen, Adire
- G. Stevens, Stevens Financieel Adviesbureau
- H. Verspuij, Consult Company
- JW. Walraven, Walraven & Mik
- R. Wiendels, Dijkhuizen & Wiendels Pensioen & Hypotheekadviseurs
- L. Winter, Leen Winter Financiële Diensten
- H. Winters, Financieel Kennis Centrum
- E. Zijdenbos, Optima holding